

نقش دولت و حاکمیت در ترغیب جوانان به ازدواج و فرزند آوری

چکیده

جمعیت یکی از مهم ترین مؤلفه های هر جامعه ای است که رشد، پیشرفت و بقای جوامع در گرو آن می باشد. در دین اسلام به ازدواج و افزایش جمعیت ناشی از این پیوند تاکید شده است. خداوند متعال در قرآن کریم و ائمه اطهار در سیره و روش خود افزایش جمعیت را امری مطلوب و پسندیده می دانستند، اما امروزه دشمنان اسلام که از افزایش جمعیت مردم مسلمان و گسترش اسلام از طریق جوامع اسلامی در هراس اند با بر نامه های گوناگون و به طرق متعدد افزایش جمعیت و فرزند آوری را مورد تهاجم قرار داده و خانواده ها را به تک فرزندی تشویق می کنند یا حتی با تبلیغات گسترده سعی در زیبا جلوه دادن مجرد جوانان دارند و ذهنیت جوانان را نسبت به ازدواج تخریب نموده اند لذا باید دولت به عنوان مهم ترین و تأثیر گذار ترین نهاد در جهت ترغیب جوانان به ازدواج و فرزندآوری گام بردارد و لذا بررسی نقش دولت در ترغیب جوانان به ازدواج و فرزندآوری لازم و ضروری است. از این رو ضرورت ایجاب کرده تا با جمع آوری اطلاعات به روش کتابخانه ای و پردازش توصیفی تحلیلی آن به پرسش نقش دولت در ترغیب جوانان به ازدواج و فرزندآوری چیست؟ پرداخته شود بنابراین دولت باید با ارایه تسهیلات مادی و اشتغال زایی و سایر راهکار های اقتصادی و همچنین از نظر فرهنگی نیز با آموزش و ترویج ارزش های خانواده، افزایش خدمات بهداشتی، افزایش خدمات درمانی در جهت فرزند آوری و گام بردارد و همچنین در بعد اجتماعی با تأمین خدمات مشاوره ای و تأمین امکانات اجتماعی برای مادران (مهد کودک، ...) به این امر مهم، جامه عمل بپوشاند.

واژگان کلیدی: دولت، خانواده، ازدواج، فرزندآوری

مقدمه

کاهش جمعیت یکی از معضلات جوامع بشری است که در سال های اخیر گریبان گیر اکثر جوامع شده است و میزان ازدواج و فرزند آوری به شدت کاهش یافته و جمعیت چشمگیری را افراد سالخوده تشکیل می دهند نکته حائز اهمیت این است که کاهش جمعیت جوامع اسلامی از اهداف دشمنان بوده که توانسته اند با برنامه های دقیق و هدفمند به اهداف خود جامعه عمل بپوشانند. آنان دین اسلام و مسلمانان را با منافع خود در تعارض می بینند لذا مسلمین را دشمن سر سخت خود دانسته و برای تضعیف اسلام و مسلمانان تمام تلاش خود را به کار گرفته اند. اما نباید به دشمن فرصت اجرایی نمودن نقشه های شوم را داد و باید برنامه های در جهت ترغیب جوانان به ازدواج و فرزندآوری ارائه شود. باتوجه به آنکه دولت و حاکمیت مهم ترین ارگان در ترغیب به ازدواج و فرزندآوری به شمار می آیند لذا بررسی نقش دولت در ترغیب به ازدواج و فرزندآوری لازم و ضروری است و نبود پژوهش جامع در این باره اهمیت موضوع را دو چندان کرده است اگرچه آثار مشابهی در این زمینه وجود دارد که میتواند مبنای تحقیق قرار گیرد از جمله:

1- سمین عزیز محمدی مقاله ای با عنوان (نقش دولت در تغییرات نرخ باروری در ایران از منظر متغیرهای اقتصادی) در سال ۱۴۰۱ تالیف نموده اند. در این اثر عملکرد دولت بر فرزندآوری

مورد بررسی قرار گرفته است وجه تمایز در بررسی نقش دولت در فرزند آوری و راهکار آن است .

2- زهرا صادقی و جواد جمشیدی حسن ابادی مقاله ای را با عنوان «جمعیت درحکومت اسلامی در نشریه آموزش قرآن و معارف اسلامی، 1399» به چاپ رسانده اند .در این مقاله به ارزش و اهمیت جمعیت سرزمین های اسلامی پرداخته شده اما از نقش دولت در فرزند آوری و ازدواج سخنی به میان نیامده است که وجه تمایز با مقاله پیش روست .

3- کتاب «کنترل جمعیت از دیدگاه اسلام از فرجه الله نادی، در انتشارات بوستان کتاب قم، در سال 1395» چاپ شده است .نویسنده ی این کتاب تلاش کرده است که مخاطب را به طور صحیح و دقیق با دیدگاه اسلام در مورد کنترل جمعیت آشنا کند و در این باره آیات و روایات مرتبط با جمعیت را بررسی کرده است اما راهکارهایی برای ترغیب به ازدواج و فرزندآوری ارائه نداده اند. درحالی که در مقاله حاضر راهکار هایی که باید دولت برای افزایش ازدواج و فرزندآوری عملی نماید مورد بررسی قرار گرفته است.

4-فریده شمس مقاله ای با عنوان (چالش های اجرای سیاست های تشویقی فرزندآوری: مطالعه ای کیفی در شهر اصفهان) در نشریه جمعیت شناسی ایران در سال ۱۴۰۰ منتشر کرده اند. در این مقاله همانطور که از عنوانش هویداست به بررسی نقایص طرح های تشویقی دولت پرداخت شده است وجه تمایز در بررسی نقش دولت در ترغیب جوانان به ازدواج و فرزندآوری است.

چنانچه ملاحظه شد در هیچ یک از آثار به موضوع مورد نظر پرداخته نشده است و پژوهش حاضر بکر و جدید محسوب می شود و پژوهشگر با جمع آوری کتابخانه ای اطلاعات و پردازش توصیفی تحلیلی آن پس از بیان راهکار های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی به سوال اصلی پژوهش پاسخ داده است.

موانع ازدواج

هر گونه تغییر در نهاد ازدواج نتیجه طبیعی وضعیت خاص جامعه است و جامعه نیز اولین نهادی است که از آسیبهای ناشی از این تغییرات رنج میکشد .این تأثیر و تأثر متقابل مادام است که اگر اصلاح نشود و ادامه دار باشد ، افراد را دچار تنگنا و ناخشنودی میسازد لذا توجه و تمرکز خاص و دلسوزانه بر علل شکل گیری وضعیت کنونی جامعه و عوامل مؤثر بر شرایط شکل گیری و تداوم یا تخریب نهاد ازدواج از اهمیت اساسی و حیاتی برخوردار است با شناخت دقیق و تحلیل منطقی این شرایط مسئولان امر میتوانند برنامه ریزی های کاربردی و راهکارهای مناسب ارائه داده و پیگیری نمایند و از رویدادهای ناگوار و غیر قابل پیشگیری در آینده جلوگیری نمایند به طور کلی تاخیر در سن ازدواج و عدم پابندی نسل کنونی به نهاد خانواده و گسستگی اجتماعی ناشی از آن افراد را روز به روز از ارزشها و هنجارهای اصیل اسلامی و ایرانی دور نگاه می دارد. در این بخش موانع مربوطه مورد بررسی قرار میگیرد.

۱)موانع اقتصادی

عوامل اقتصادی مثل بیکاری، شغل پاره وقت و غیردائم شغل های با درآمد کم و افزایش قیمتها، همچنین ناتوانی در برگزاری مراسم ازدواج ،خرید، جهیزیه، پرداخت مهریه، خرید مسکن، پرداخت

هزینه های زندگی و ... از موانع اقتصادی ازدواج به شمار میروند. به نظر بعضی، عمده ترین مانع ازدواج جوانان، مشکل اقتصادی است. بدیهی است که توسعه شهرنشینی و تمرکز بر رفاه فردی یا فردگرایی، در رفتارهای مربوط به ازدواج جوانان، تغییر ایجاد کرده است؛ اما مشکل مالی نمی تواند به عنوان عامل بازدارنده باشد؛ مشکلات مالی امری نسبی بوده و سطح انتظار فرد از زندگی می تواند تعیین کننده تشخیص وی از مشکلات مالی باشد. (کاظمی پور ۱۳۸۷، ص ۲۷۷)

۲) موانع فرهنگی

اغلب نتایج تحقیقات نشان می دهد که جوانان مجرد مسائل و تنگناهای اقتصادی را به عنوان اولین و عمده ترین مانع ازدواج مطرح میکنند، در حالی که بسیاری از آنان از نظر سطح پایگاه اقتصادی و اجتماعی، وضع بهتری نسبت به جوانان متأهل دارند. (کاظمی پور، ۱۳۸۸، صص ۹۵-۷۵) این مسئله، ریشه در گرایش به تجمل، کسب رفاه و توقع بیشتر از زندگی دارد که منشأ همه آنها، زیربنای فرهنگی است. بنابر این، بخش زیادی از موانع اقتصادی، ریشه در موانع فرهنگی دارد. مقام معظم رهبری در این زمینه می فرماید: «موانع فرهنگی ازدواج را دست کم نگیرید. البته موانعی هم وجود دارد، ولی همه اقتصادی نیست؛ موانع اقتصادی بخشی از مشکل است. عمده موانع فرهنگی است؛ عاداتها، تفاخرها، تکاثر، چشم و هم چشمی ها، تجمل طلبی ها... اینهاست که یک مقدار نمیگذارد آن کاری که باید انجام بگیرد صورت پذیرد. باید شما و خانواده هایتان این گره ها را باز کنید.» (www.khamenei.ir: ۱۳۷۹/۱۲/۹)

۳) موانع اجتماعی

طرح مسأله ازدواج در جامعه ما اغلب در هاله ای از تقدس و ابهام است که موجبات نگاه غیر واقع گرایانه جوانان را به این مسأله فراهم میکند. جوان امروز بسیار متفاوت تر از جوان گذشته است و به جهت شرایط فرهنگی و اجتماعی خود و جامعه اش دیگر حاضر نیست تحت هر شرایطی به کانون خانواده وفادار مانده و از خواسته های خود بگذرد از طرف دیگر واقعیات مربوط به ازدواج و تشکیل خانواده و بحث پیرامون شرایط پس از ازدواج و مسائلی که جوانان متأهل با آنها مواجه هستند در جامعه با شفافیت مطرح نمی شود و در نتیجه حس مسئولیت پذیری در میان جوانان رشد نمی نماید. زنان نیز با افزایش تحصیلات خود، برداشتهای روشن فکرانه ای از زندگی مشترک پیدا کرده اند و سطح توقعات آنها افزایش یافته است و حاضر نیستند به هر قیمتی زندگی مشترک خود را حفظ کنند. در حال حاضر پایین تر بودن تحصیلات خواستگاران یکی از دلایل پاسخ منفی به تقاضای ازدواج ایشان از سوی دختران است آمار بالای طلاق در جامعه امروز، مؤید این تحلیلها میباشد (رک. موسوی، ۱۳۸۲).

بر مبنای مطالب فوق ضروریست که با بحث ها و کارگاههای آموزشی در رابطه با ضرورت ازدواج آشنایی با خفیات دختر و پسر بیان مسائل پس از ازدواج و آموزش مهارتهای زندگی جوانان را از واقعیات زندگی آگاه گردند و و به مرور معیارهای ایده آل گرایانه و رویایی آنها تعدیل شود تا فرصتهای ازدواج را به ویژه در سنین مناسب از دست ندهند.

علت عدم تمایل جوانان به ازدواج و فرزندآوری می تواند به عوامل مختلفی برگردد. دولت با ایفای نقش خود با ارائه راهکارها و راهبردها درصدد کاهش این موانع میتواند تاثیر داشته باشد.

راهکارهای اقتصادی

(۱) ارائه تسهیلات مالی

مشکلات مالی و کمبود منابع مالی می تواند باعث کاهش تمایل جوانان به ازدواج و فرزندآوری شود. در حال حاضر یکی از اساسی ترین موانع ازدواج در جامعه ایران، نبود امکانات مالی جهت شروع یک زندگی مستقل از خانواده است. مسائل اقتصادی سبب میشود که بسیاری از جوانان از اقدام برای تشکیل خانواده گریزان شوند و احساس عدم توانایی تأمین حداقل امکانات زندگی مانند مسکن و مراسم و موجب سرخوردگی جوانان می شود. بنابراین مهم ترین دلایل پسران برای عدم ازدواج مربوط به مسائل اقتصادی بوده است.

در روزهای کنونی وضعیت ازدواج متأثر از اقتصاد بحران زده در وضعیت فوق قرمز قرار گرفته و آمارها نیز گویای کاهش ۴۰ درصدی ازدواج در بین جوانان است.

مصطفی اقلیما پدر علم مددکاری ایران می گوید: «یکی از مشکلات بیش روی زوجین تهیه جهیزیه و امکانات رفاهی منزل می باشد که در شرایط کنونی تحت تاثیر بحران اقتصادی افزایش قیمت شدیدی داشته است.

اقلیما می افزاید: در این شرایط فکر می کنید چه اتفاقی رخ میدهد، افزایش فشارهای روحی و روانی بر خانواده و جوانان باعث بروز تنش شده و حتی آسیب های بدتری را هم در پی داشته باشد. ما اگر انتظار داریم جوانان به موقع ازدواج کنند، به موقع فرزند آوری کنند باید حداقل امکانات یک زندگی را برای آنها فراهم کنیم.

دولت با ارائه وام ها و تسهیلات مالی با شرایط ویژه برای جوانان، جهت تسهیل در عمل ازدواج قدم بردارد..

در مطالعه اسحاقی و همکاران که در خصوص چالشهای فرزندآوری زنان شاغل انجام شد، آنها هزینه های بالای زندگی را دلیل اشتغالشان عنوان نموده و تأکید کردند که به دلیل هزینه های بالای فرزندآوری، تمایلی به آن ندارند. در مطالعه یاد شده چنین عنوان شد که از دیدگاه زنان شاغل سرپرستی و نگهداری از فرزندان مترادف است با صرف زمان و هزینه های اقتصادی و زنان آن را یک مشکل تلقی کردند (اسحاقی و دیگران، ۱۳۹۳، ص ۱۱۱-۱۳۴) در مطالعه مشکانی و همکاران که با موضوع تعیین مهمترین عوامل تأثیرگذار بر الگوی باروری خانواده های تک فرزند و بدون فرزند در شهرکرد انجام شد دریافتند که کاهش میزان باروری اثر متقابل شاخص توسعه اقتصادی و اقدامات دولتی است. (مباشری علیدوستی و دیگران، ص ۶۳-۷۰)

در این زمینه دولت باید امکانات رفاهی و اقتصادی را با اتخاذ سیاستها و برنامه های کوتاه و مدت در پیش گیرد تا به بهبود روند فرزندآوری در خانواده ها کمک نماید.

با ارائه تسهیلات مالی، دولت می تواند جوانان را به خودبخشایی و تشکیل خانواده و ترغیب کند و شرایط اقتصادی را برای آنان راحت سازد، که در نتیجه به بهبود رشد جمعیت و جامعه از طریق فرزندآوری منظم و پایدار کمک کند.

۲) اشتغال زایی

بیکاری مهم ترین مانع ازدواج در کشور محسوب می شود. وقتی جوانان شغلی برای کسب درآمد نداشته باشند یا از آینده شغلی خود مطمئن نباشند چگونه می توانند به ازدواج فکر کنند و برای آینده یک زندگی تصمیم بگیرند. نقش غیرقابل انکار مسائل اقتصادی در افزایش آمار ازدواج دلیل محکمی بر ضرورت اشتغال زایی است.

اشتغال مهم ترین نگرانی برای مردان جوان بوده و برای زنان نیز از اهمیت و اولویت بالایی برخوردار است.

جوانان ایرانی مانند بسیاری از جوانان خاورمیانه، هنگام ورود به بازار کار و ازدواج با چالش های زیادی روبرو هستند. نرخ بالای بیکاری در کشور (امینی و فرهادی کیا، ۱۳۹۴)، بالا رفتن سن در اولین ازدواج (ترابی و همکاران، ۲۰۱۳)، پایین آمدن نرخ زاد و ولد، نشانه های از محرومیت های است که جوانان در طول گذر به بزرگسالی با آن روبرو هستند.

کشور ایران سرمایه گذاری زیادی برای آموزش جوانان در چند دهه اخیر انجام داده است، اما به دلیل نبود توسعه اقتصادی و زیر ساخت های مناسب نتوانسته است بهره کافی را از سرمایه گذاری صورت گرفته ببرد. در جامه امروز ایران تحصیلات مسیر اطمینان بخشی برای جذب در بازار کار ترسیم نمی کند. (صالحی اصفهانی، ۲۰۰۵)

حدود ۲۰ درصد از فارغ التحصیلان دانشگاه های ممتاز کشور زمان زیادی برای یافتن شغلی متناسب با تحصیلات خود سپری می کنند و بالاترین آمار بیکاری مربوط به افراد با تحصیلات عالی است. بیکاری بالا و عدم امنیت شغلی به خصوص در بین جوانان در کنار هنجارهای جامعه و تعاریفی که جامعه از خانواده ایده آل دارد، باعث بالا رفتن سن ازدواج شده است. همچنین عدم ثبات شغلی و دغدغه معاش سبب شده است که زوج های جوان، فرزند آوری خود را به دنبال کسب امنیت اقتصادی بالاتر به تعویق بیندازد. (عباسی شوازی و خانی، ۱۳۹۴).

بالا رفتن نرخ باروری با یک تاخیر ده تا پانزده ساله منجر به بالا رفتن عرضه نیروی کار خواهد شد. در شرایط نبود توسعه اقتصادی کافی، ضعف بستر های اقتصادی و قانونی جهت بهره گیری از حجم بالای نیروی کار، عرضه نیروی کار از تقاضای آن بالا رفته و در نتیجه شرایط شغلی افراد نامناسب خواهد شد. منظور از شرایط شغلی، امنیت شغلی، دستمزد، ساعات کاری، بیمه و سایر مزایای مربوط به شغل است.

بدتر شدن شرایط شغلی افراد در کنار آمال اقتصادی ارتقا یافته و تعریف جامعه از همسو ایده آل، به عنوان فردی که امنیت شغلی و درآمد بالایی دارد، سبب میشود که نگرانی افراد در مورد آینده شأن بیشتر شود و تلاش بیشتری برای بهبود شرایط شغلی یا فراگیری مهارت و دانش به عنوان سرمایه آبی در جهت بهبود وضعیت شغلی انجام دهند و در نتیجه سن ازدواج جوانان افزایش می یابد.

هر چه نرخ اشتغال در یک کشور بالا تر باشد، حاکی از آن است که انگیزه ها، مشوق ها و پاداش های بیشتری برای افراد جهت مشارکت در نیروی کار وجود دارد. از این رو، بررسی اشتغال و بیکاری به خصوص در مورد گروه های در معرض خطر از جمله جوانان اهمیت بسیار زیادی می یابد. (تاج مزینانی، ۱۳۸۹، ص ۲۲۰)

دولت می تواند با فعال سازی بازار گردشگری کشور و جذب گردشگران و فعال نمودن بنگاه های نیمه فعال یا تعطیل با کمک بخش خصوصی و یا ارایه اندازی صنایع و کارگاه های مبتنی بر

۳) برخی از جوانان به دلیل محدودیت های مالی نمی توانند خدمات بهداشتی و درمانی را به صورت منظم دریافت کنند. بنابراین دولت با ارائه خدمات رایگان یا با هزینه کم جوانان را در این مسائل یاری کند.

همچنین در بحث باروری، باید وسایل جلوگیری از بارداری از داروخانه ها جمع گردد و به لحاظ حقوقی هم برخورد قهری با ترویج کنندگان صورت گیرد. از طرفی پزشکان و درمانگاه ها موظف گردند که از سقط جنین جلوگیری گردد و فقط در شرایطی که حال مادر در خطر باشد مجوز سقط جنین را صادر نمایند.

آمارها باروری در کشور های مختلف جهان در سال ۲۰۱۰ نشان میدهد که در میان ۵۰ کشور مورد مطالعه، ایران بعد از چین قرار دارد که رتبه اول کاهش باروری در جهان را دارا است و نیز سقوط جمعیتی ایران شیبی تند از پنج کشور دیگر آسیا (چین، مالزی، کره، تایلند) دارد. (حسینی مجرد و همکاران، ۱۳۹۴: ۶۰)

همچنین دولت در درمان و معالجه ناباروران باید حمایت ویژه ای داشته باشد. ناباروری به معنای باردار نشدن پس از رابطه جنسی بدون استفاده از روش های پیشگیری است. برخی از زوج های ایرانی از ناباروری رنج می برند. ناباروری می تواند بخاطر مشکل از سمت مرد یا زن یا ترکیبی از مشکلات هر دو نفر باشد بنابراین دولت می تواند در تامین هزینه های درمان ناباروری به این دسته خانواده ها کمک کند تا آنها هم بتوانند در آینده بچه دار و صاحب فرزند گردند.

دولت می تواند سیستم بیمه درمانی کامل و قابل دسترس برای جوانان ایجاد کند تا آنها بتوانند از خدمات با کیفیت استفاده کنند.

۴) تعداد و دسترسی به مراکز بهداشتی و درمانی در مناطقی که جوانان زیادی در آن زندگی میکنند افزایش یابد.

۵) دولت با استفاده از فناوری و ارائه خدمات آنلاین، دسترسی جوانان به خدمات را سهولت بخشد. مشاوره آنلاین، تلفنی و وبینارهای آموزشی در مورد سلامت جنسی و روش های پیشگیری از بیماری ها برای جوانان فراهم نماید.

برای افزایش اثربخشی راهکارها، دولت می تواند با نهاد های مربوطه مانند وزارت بهداشت و سازمان های غیرانتفاعی همکاری کند تا بهبودی در دسترسی خدمات بینجامد.

راهکارهای اجتماعی

۱) تامین خدمات مشاوره ای

خدمات مشاوره به جوانان در زمینه ازدواج و فرزندآوری می تواند نقش مهمی در ترویج فرهنگ تشکیل خانواده و بهبود زندگی مشترک زوجین باشد. این خدمات می توانند شامل آموزش هایی در زمینه مهارت های ارتباطی، مدیریت خانواده، بهداشت روان و سلامت جنسی و... باشند. در حال حاضر، تعداد مراکز مشاوره ازدواج و خانواده در ایران به ۵۰۰ مرکز افزایش یافته است. بررسی و تحلیل نگرش جوانان به ازدواج و فرزندآوری نیز می تواند به عنوان یکی از روش های ارائه خدمات مشاوره به جوانان در این زمینه مورد استفاده قرار گیرد.

برای آموزش جوانان به منظور داشتن یک خانواده سالم و پایدار، می‌توان از روش‌های آموزشی و مشاوره‌ای استفاده کرد.

مشاوره قبل از ازدواج به جوانان کمک می‌کند تا با مسائلی مانند انتخاب همسر، مدیریت خانواده و... آشنا شوند و برای زندگی مشترک بهتر آماده شوند.

برگزاری کارگاه‌های آموزشی در زمینه‌های مختلف مانند مهارت‌های ارتباطی، مدیریت خانواده و بهداشت روان و سلامت جنسی، به جوانان کمک می‌کند تا مهارت‌های لازم را برای داشتن یک خانواده سالم و پایدار به دست آورند.

استفاده از کتاب‌ها و منابع آموزشی در زمینه‌های مختلف مانند مدیریت خانواده، بهداشت روان و سلامت جنسی و... به جوانان کمک می‌کند تا مهارت‌های لازم را برای داشتن یک خانواده سالم و پایدار به دست آورند.

استفاده از رسانه‌های اجتماعی به عنوان یکی از روش‌های ارائه خدمات مشاوره به جوانان می‌تواند موثر باشد. این رسانه‌ها می‌توانند شامل پیام‌های آموزشی، ویدئوهای آموزشی و... باشند.

ارائه خدمات مشاوره رایگان به جوانان می‌تواند در افزایش آگاهی آن‌ها در زمینه خانواده و ازدواج موثر باشد.

ارائه خدمات مشاوره در مدارس به عنوان یکی از روش‌های ارائه خدمات مشاوره به جوانان می‌تواند موثر باشد. این خدمات می‌توانند شامل کارگاه‌های آموزشی، جلسات گروهی و... باشند.

و همچنین مراکز مشاوره حضوری دولتی با هدف پاسخ به نیازهای مشاوره‌ای و روان‌شناختی در زمینه‌های فردی، خانوادگی، زناشویی، گروهی و اجتماعی وجود دارند که نیازمند حمایت بیشتر از طرف دولت می‌باشند.

با توجه به جستجوی انجام شده، مشخص شد که مراکز مشاوره حضوری دولتی برای جوانان در شهرهای کوچک و روستاها نیز وجود دارند. بنابراین، جوانان در شهرهای کوچک و روستاها نیز می‌توانند از خدمات مشاوره حضوری دولتی استفاده کنند.

۲) تامین امکانات اجتماعی برای مادران شاغل

حمایت دولت از مادران شاغل می‌تواند به تعادل کار و زندگی خانوادگی و همچنین ترغیب به فرزندآوری کمک کند.

مادران شاغل به دلیل داشتن فرزندان کوچکتر، نیازمند مراقبت و حمایت بیشتری هستند. براساس مطالعه منابع، امکانات خاصی برای مادران شاغل در مهد کودک‌ها تعریف نشده است. با این حال، مهد کودک می‌تواند یک گزینه مناسب برای تأمین نیازهای فرزندان باشد. مهد کودک به عنوان یکی از امکانات اجتماعی محسوب می‌شود که برای مادران شاغل می‌تواند مفید باشد. مهد کودک به مادران شاغل کمک می‌کند تا بتوانند به کار برگردند و به فعالیتهای خود ادامه دهند در حالی که فرزندان‌شان نیز در محیطی امن و مراقبت شده قرار دارند. بنابراین، ایجاد مهد کودک به عنوان یکی از راهکارهای تامین امکانات اجتماعی برای مادران شاغل می‌تواند موثر باشد. بنابراین دولت با ارائه تسهیلات مراقبت از کودکان، می‌تواند مادران را تشویق به فرزندآوری نماید.

دولت میتواند قوانین و مقرراتی را تدوین کند که مادران بعد از زایمان حق مرخصی پرداخت شده برای مدت مناسبی را داشته باشند این اجازه مادران را مجاب میکند تا بازگشت به کار را به تدریج و با آرامش انجام دهند و به مراقبت از نوزاد خود بپردازند.

به طور کلی، مادران شاغل به دلیل نیازمندی‌های خاص خود به امکاناتی نظیر مرخصی بیماری، مرخصی استحقاقی، تأمین مراقبت‌های پزشکی و پرستاری برای فرزندان و خودشان، امکانات مربوط به تأمین مسکن خانوار و امکانات بیشتری در حوزه رفاهی نیاز دارند.

نتیجه

کاهش فرزند آوری و تمایل به ازدواج یکی از معضلاتی است که در دهه های اخیر در جوامع اسلامی به چشم میخورد که آسیب ها و صدمات جبران ناپذیری بر پیکره جامعه اسلامی ایران خواهد داشت . از این رو باید دولت تلاش خود را جهت رفع موانع ازدواج و فرزندآوری به کار گیرد . لذا دراین مقاله به نقش دولت و حاکمیت در ترغیب جوانان به ازدواج و فرزندآوری پرداخته شد و راهکار های اقتصادی و فرهنگی مورد بررسی قرار گرفت و نتایجی حاصل شد که به شرح زیر است:

از راهکار های اقتصادی دولت برای افزایش ازدواج و فرزندآوری آن است که برای جوانانی که ازدواج میکنند تسهیلات مادی در نظر بگیرند و همچنین برای خانواده هایی که قصد فرزندآوری را دارند نیز تسهیلات ارائه دهند . راهکار اقتصادی دیگر میتوان به اشتغال زایی اشاره کرد زیرا امروزه برخی از جوانان نداشتن شغل را سد راه ازدواج میدانند .

در این پژوهش علاوه بر راهکارهای اقتصادی فرزند آوری و ازدواج به راهکارهای فرهنگی نیز اشاره شده است از جمله آنکه برنامه های برای ترویج ازدواج و فرزندآوری در نظر گرفته شود و آموزش های لازم را به جوانان ارائه دهند. همچنین خدمات درمانی و اجتماعی نیز توسط دولت باید افزایش یابد.

از راهکارهای اجتماعی که باید توسط دولت و حاکمیت اتخاذ شود آن است که باید خدمات مشاوره ای را به خانواده ها ارائه دهند و امکانات اجتماعی نیز برای مادران در نظر گرفته شود.

منابع

کاظمی پور، شهلا (۱۳۸۸)؛ سنجش نگرش جوانان نسبت به ازدواج و شناخت آثار و پیامدهای این نوع از ازدواج با تاکید بر ازدواج دانشجویی، تهران: فصلنامه علمی_ترویجی دانشگاه اسلامی، سال سیزدهم، ش ۴۲.

کاظمی پور، شهلا (۱۳۸۷)؛ سنجش نگرش جوانان نسبت به ازدواج و شناخت آثار و پیامد های این نوع ازدواج با تاکید بر ازدواج های دانشجویی ، طرح پژوهشی، تهران، معاونت پژوهشی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها.

امام خامنه ای (مد ظله العالی)، بیانات معظم به . قابل دسترسی در سایت: www.khamenei.ir .

موسوی. اشرف السادات، مطالعه کیفی/ کمی بر روی موانع ازدواج و عوامل تهدید کننده آن، مرکز امور زنان و خانواده ، تهران، ۱۳۸۲ .

مباشری، محمود و همکاران (۱۳۹۲) تعیین مهم ترین عوامل تاثیرگذار بر الگوی باروری خانواده های تک فرزند و بدون فرزند شهرستان شهرکرد در سال ۱۳۹۲ ، مجله علمی پژوهشی دانشگاه ، علوم پزشکی ایلام، دوره بیست و یکم ، شماره ششم ، ص ۶۳ _ ۷۰

معینی، مریم، ابوالقاسم پور رضا، فاطمه ترابی (۱۳۹۱). نقش عوامل اقتصادی و چانه زنی درون خانوار بر تقاضای فرزند دوم در ایران ، انجمن جمعیت شناسی ایران سال هفتم، شماره ۱۴، ص ۱۱۳ _ ۱۳۶

امینی، علی رضا و علی رضا فرهادی کیا (۱۳۹۴) . به روز رسانی مجموعه آمار های سری زمانی شاخص های کلیدی منتخب بازار کار ایران (۱۳۹۰-۱۳۳۵). سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، امور اقتصادی کلان

عباس شوازی ، محمد جلال و سعید خانی (۱۳۹۴). ناامنی اقتصادی و باروری :مطالعه موردی زنان دارای همسر شهرستان سنندج ، نامه انجمن جمعیت شناسی ایران ، (۱۷)۹: ص ۷۶ _ ۳۷

تاج مزیانی ، علی اکبر . (۱۳۸۹). گونه شناسی نظام های رفاهی در جهان . فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی. شماره ۶. ص

اسحاقی، محمد؛ سیده فاطمه محبی؛ شهربانو پایی نژاد و زینب جهاندار (۱۳۹۳). (چالش های فرزند آوری و زنان شاغل در یک مطالعه کیفی) زن در توسعه و سیاست ، شماره ۱: ۱۳۴ _ ۱۱۱

رسول زاده اقدم، صمد ، افشار، سیمین ؛ عدلی پور ؛ صمد؛ میرمحمد تبار ، سید احمد (۱۳۹۵). (تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و سبک زندگی با گرایش فرزندآوری) مورد مطالعه دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان (فصلنامه راهبردی ، اجتماعی ، فرهنگی ، پیاپی ۲۰ : ۱۳۵ _ ۱۱۱

حسینی مجرد ، اکرم ؛ خزعلی ، کبری ؛ اصلاح چی ، زهرا ؛ آقا جانی ، شهناز ؛ جونوش ، مرضیه ؛ طر انچی ، نعیمه (۱۳۹۴). جمعیت ایران افزایش یا کاهش ؟ چ سوم . تهران : انتشارات روابط عمومی شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده.

Salehi-Isfahani, D., (2005) Human Resources in Iran: potentials and challenges, Iranian Studies, 38(1): 117-147

Egel, D., and D.Salehi-Isfahani (2010). Youth Transitions to Employment and Marriage in Iran. Middle East Development Journal 2(1): 89-120

